

Nakon istraživanja koje je sproveda CRTA u kome je otkriveno da Republika Srbija daje državnu podršku javnim preduzećima Rudarski basen Kolubara i Termoelektrana Kolubara B, CRTA je sproveda i istraživanje vezano za državnu podršku Privrednom društvu Termoelektrane i kopovi Kostolac (PD TE-KO Kostolac). Ova kompanija posluje u sastavu Elektroprivrede Srbije (EPS) i pored termoelektrane u njenom sastavu nalaze se i kopovi uglja.

Pristupanjem Energetskoj zajednici jugoistočne Evrope 2005, kao i potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom 2008. godine, Republika Srbija se obavezala da će prihvatiti i sprovoditi regulativu EU koja se odnosi na konkurenciju i državnu pomoć. Ta pitanja su regulisana članovima 18. i 19. Ugovora o osnivanju zajednice za energetiku (Prilog 1) i članom 73. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane (Prilog 2).

Upravo ti propisi zabranjuju državnu pomoć koja remeti ili pretili da poremeti konkurenciju davanjem prednosti i favorizovanjem određenih preduzeća ili energetskih resursa.

Energetska zajednica jugoistočne Evrope nastala je u oktobru 2005. godine, potpisivanjem i ratifikacijom Ugovora o osnivanju Energetske zajednice od strane zemalja jugoistočne Evrope i Evropske unije, sa ciljem da se uspostavi stabilan regulatorni i tržišni okvir i omogućiti efikasno snabdevanje energijom, što su neophodni uslovi za ekonomski razvoj i socijalnu stabilnost svake zemlje. Osim toga, države potpisnice su osnivanjem Zajednice nameravale da doprinesu i razvoju alternativnih puteva energije i snabdevanja gasom, unapređenju životne sredine i promociji energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije (Prilog 1).

Metodologija istraživanja

Istraživanje je bilo fokusirano na utvrđivanje svih formi državne podrške PD TE-KO Kostolac u periodu od 2006. godine do danas, uključujući podršku iz republičkih i lokalnih budžeta, kao i drugih vladinih fondova i agencija.

Istraživanjem je obuhvaćen najširi spektar oblika državne podrške, kao što su državne garancije za kredite, direktni grantovi, poreske olakšice, subvencije, krediti, eksproprijacija, transfer zemljišta itd, upućenim PD TE-KO Kostolac kao krajnjem korisniku beneficija.

Metodologija korišćena u ovom istraživanju uključuje analizu dokumentacije, analizu medijskih arhiva, kao i zvanično postavljanje pitanja i upućivanje zahteva za pristup informacijama od javnog značaja (FOI zahtev) usmerenim prema Vladi Republike Srbije, Ministarstvu energetike, razvoja i zaštite životne sredine, Elektroprivredi Srbije i Privrednom društvu Termoelektrane i kopovi Kostolac.

Istraživanje je rađeno u periodu od februara do sredine aprila 2014. godine.

Nalazi istraživanja

Informacije o tome da li je postojala državna podrška Privrednom društvu Termoelektrane i Kopovi (PD TE-KO) Kostolac d.o.o. tražene su od Elektroprivrede Srbije, preduzeća u okviru kojeg posluje PD TE-KO Kostolac. EPS nam je odgovorio da ne poseduje podatke u vezi sa traženim informacijama (Prilog 3). U svom odgovoru oni su nas uputili na PD TE-KO Kostolac.

„Imajući u vidu član 5. i član 19. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja obaveštavamo da traženu informaciju, s obzirom da je pitanje u nadležnosti Privrednog društva Termoelektrane i kopovi Kostolac, poseduje navedeno privredno društvo“ (Prilog 3).

Na zahtev CRTA-e za pristup informacijama od javnog značaja, upućen PD TE-KO Kostolac, stigao je odgovor da u periodu od 2006. godine do danas nije bilo državne podrške tom preduzeću (Prilog 4). Ali, dalje u zvaničnom odgovoru PD TE-KO Kostolac se kaže da je zaključen Ugovor o zajmu za realizaciju I faze projekta TE „Kostolac B“ kao i da je predviđeno kreditno zaduženje za realizaciju II faze projekta TE „Kostolac B“: „Republika Srbija je dana 26. 12. 2012. godine zaključila ugovor o zajmu sa kineskom Eksim bankom za realizaciju I faze projekta TE „Kostolac B“, dok je Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2014. godinu predviđeno kreditno zaduženje kod kineske Eksport-Import banke (Eksim bankom) za realizaciju II faze projekta TE „Kostolac B“.

CRTA ovim istraživanjem pokazuje da je državne podrške ovom preduzeću ipak bilo, dok se ovakav odgovor iz PD TE-KO Kostolac može tumačiti ili kao posledica neznanja šta sve može predstavljati državnu podršku ili kao pokušaj navođenja na pogrešan zaključak.

Pored navedenog iz PD TE-KO Kostolac su odgovorili da je bio sklopljen ugovor sa Fondom za zaštitu životne sredine ali se zbog gašenja ovog fonda on nikada nije realizovao:

„Dana 09. 09. 2011. godine zaključen je Ugovor o sufinansiranju projekata 'Biološka rekultivacija deponije pepela i šljake primenom savremene tehnologije Terracottem' (Prilog 5) između Fonda za zaštitu životne sredine iz Beograda i PD 'Termoelektrane i kopovi Kostolac' d.o.o. iz Kostolca kojim su odobrena bespovratna sredstva u iznosu od 20.000.000,00 dinara (198,000 evra po kursu od 101,28 dinara za jedan evro koji je važio na dan 09. 09. 2011.) za sufinansiranje projekta 'Biološka rekultivacija deponije pepela i šljake primenom savremene tehnologije Terracotterm' ali isti nije realizovan jer je Fond za zaštitu životne sredine iz Beograda prestao da postoji“, piše u odgovoru PD TE-KO Kostolac, (Prilog 4).

CRTA je Vladi Srbije uputila zahtev za pristup informacijama od javnog značaja (18. 03.

2014.) putem koga je tražen Ugovor o zajmu sa kineskom Eksport-Import bankom (u daljem tekstu Eksim banka) za realizaciju I faze projekta TE "Kostolac B" ali do zaključenja ovog izveštaja nije dobijen odgovor.

Pošto CRTA nije dobila nikakav odgovor ni od Kancelarije za saradnju s medijima Vlade Srbije, nakon isteka roka od 15 dana, upućena je žalba Povereniku za informacije od javnog značaja 08. 04. 2014. Godine.

Iako CRTA nije uspjela da dođe do Ugovora o zajmu sa kineskom Eksim bankom za realizaciju I faze projekta TE Kostolac B, pribavljen je Zakon o potvrđivanju Ugovora o zajmu za kredit za povlašćenog kupca za prvu fazu paketa projekta "Kostolac B Power Plant Projects" između Vlade Srbije kao zajmoprimca i kineske Exsim banke kao zajmodavca (Prilog 9). Sadržaj ovog Zakona sumiran je u nastavku Izveštaja.

Nakon svih pribaljenih dokumenata i informacija, ovim istraživanjem je utvrđeno da je od 2006. godine do danas postojalo nekoliko oblika državne podrške PD TE-KO Kostolac, odnosno da je Republika Srbija mere podrške sproveda kroz:

Potpisivanje međunarodnog ugovora 29. 12. 2011. između Vlade Republike Srbije sa kineskom Eksim bankom kojim je država preuzela na sebe vraćanje kredita na iznos od 334,63 miliona dolara kojim je predviđena rehabilitacija blokova B1 i B2 u TE Kostolac, izgradnja postrojenja za odsumporavanje, izgradnja pristaništa na Dunavu i izgradnja železničke infrastrukture;

Rezervisanje sredstava u budžetu Republike Srbije za 2014. godinu, koja će poslužiti kao garancija za kredit za Drugu fazu projekta Kostolac B u iznosu od 715,6 miliona dolara, kojim se planira izgradnja trećeg bloka termoelektrane Kostolac B i proširenje Površinskog kopa Drmno;

Oslobađanje od plaćanja poreza i carine za infrastrukturne projekte u okviru Prve faze projekta Kostolac B.

I Potpisivanje ugovora o kreditu (Prva faza projekta Kostolac B)

U dnevnim novinama Politika od 29. 12. 2011. pod naslovom "Potpisan ugovor o kineskom kreditu za TE Kostolac" piše da su tog dana predstavnici Srbije i Kine potpisali ugovor o realizaciji Prve faze paket-projekta za revitalizaciju termoelektrane Kostolac B, ukupne vrednosti 334,63 miliona dolara. U okviru Prve faze predviđa se rehabilitacija postojećih blokova B1 i B2 u TE Kostolac (ukupne vrednosti od 176,31 milion dolara), izgradnja postrojenja za odsumporavanje (u vrednosti od 130,5 miliona dolara), izgradnja pristaništa na Dunavu (u vrednosti od 15,86 miliona dolara) i izgradnja železničke infrastrukture čija je vrednost 21,96 miliona dolara.

"Kako je rečeno na potpisivanju, 85 odsto vrednosti tog projekta (293 miliona dolara) će se

finansirati iz kredita Eksim banke pod preferencijalnim uslovima. Kamatna stopa je tri odsto godišnje, rok kredita je 15 godina uključujući period počeka od pet godina, a rok otplate kredita je 10 godina”, piše u Politici.

Na osnovu Zakona o potvrđivanju Ugovora o zajmu za kredit za povlašćenog kupca za prvu fazu paketa projekta “Kostolac B power plant projects” između Vlade Srbije kao zajmoprimca i Eksim banke kao zajmodavca (Prilog 9) vidi se da je država preuzela vraćanje kredita za TE-KO Kostolac. Pa tako u ovom Zakonu piše da je Vlada Republike Srbije - zajmoprimac i da je ona u obavezi da Eksim banci - zajmodavcu, otplati celokupan povučeni i neizmireni iznos glavnice kredita, celokupnu obračunatu pripadajuću kamatu kao i sve obaveze koje zajmoprimac plaća u skladu sa uslovima ovog ugovora. Dalje u Zakonu piše i da je Javno preduzeće Elektroprivreda Srbije - naručilac, a PD TE-KO Kostolac - krajnji korisnik. (Prilog 9)

Pored toga u Zakonu o budžetu Republike za 2012. godinu pod Članom 3. piše da će se izdvojiti 293 miliona dolara kao garancija republike Srbije za “Export-Import Bank of China” (Eksim banka) za revitalizaciju TE Kostolac. (Prilog 10)

II Davanje garancija za kredit (Druga faza projekta Kostolac B)

Kada je u pitanju kredit za Drugu fazu Projekta Kostolac B na sajtu Ministarstva energetike, razvoja i zaštite životne sredine piše da je 20. 11. 2013. godine ovo Ministarstvo potpisalo ugovor o izgradnji trećeg bloka termoelektrane Kostolac B snage 350 megavata i proširenju Površinskog kopa Drmno (u okviru PD TE-KO Kostolac) sa kineskom korporacijom CMEC (China Machinery Engineering Corporation).

“Ukupna vrednost druge faze paket projekta koji se realizuje u saradnji sa kineskim partnerima je 715,6 miliona dolara, a sredstva za njegovu realizaciju biće obezbeđena iz preferencijalnog kredita koji daje kineska strana, uz garancije Vlade Srbije”, piše na sajtu Ministarstva.

Druga faza Paketa projekata “Kostolac”, ukupne vrednosti obuhvata dva velika projekta - izgradnju novog bloka “B3”, snage 350 megavata na lokaciji TE “Kostolac B” i proširenje kapaciteta Površinskog kopa “Drmno” za proizvodnju 12 miliona tona uglja godišnje.

Druga faza Paketa projekata bi trebalo da se finansira iz novog kredita kineske “Eksim” banke u iznosu od 609 miliona dolara pod preferencijalnim uslovima, a u okviru finansijskog paketa vlade Kine namenjenog za 16 zemalja centralne i istočne Evrope.

Za ovaj kredit još nije izglasana garancija u Narodnoj skupštini Republike Srbije, ali je najavljeno da će to biti učinjeno. Kao dokaz toga je budžet Republike Srbije za 2014. godinu u kome su predviđene garancije za ovaj kredit. U članu 3. Zakona o budžetu Republike Srbije za 2014. godinu piše da će Repulika Srbija izdati dve garancije koje se tiču PD TE-KO

Kostolac (Prilog 11). Prva garancija je u iznosu od 107 miliona USD. U Zakonu o budžetu za 2014. godinu u članu 3. u tabeli pod naslovom "Poslovnim bankama" (redni broj 3) piše da se radi o garancijama za Učešće za drugu fazu paketa projekata TE-KO Kostolac (izgradnja novog energetskeg bloka na lokaciji Drmno - Kostolac B, Faza II i proširenje kapaciteta rudnika), Prilog 11.

Pored ove daće se još jedna garancija za PD TE-KO Kostolac. U članu 3. Zakona o budžetu Republike Srbije za 2014. godinu, pod stavkom B (za projektne i programske zajmove) piše da će se dati garancija kineskoj Eksport banci (Eksim banka) na iznos od 608.260.000 USD za realizaciju druge faze Paketa projekata TE-KO Kostolac (izgradnja novog energetskeg bloka na lokaciji Drmno i proširenje kapaciteta rudnika), Prilog 11.

III Oslobođanje od plaćanja poreza i carine

Državnom podrškom, između različitih vrsta direktne ili indirektno podrške, smatra se i oslobođanje od plaćanja carine i PDV-a. U ovom slučaju, za saobraćajnu infrastrukturu koja će se graditi na osnovu Sporazuma o ekonomskoj i tehničkoj saradnji u oblasti infrastrukture između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine.

U Zakonu o potvrđivanju Aneksa br. 2 Sporazuma o ekonomskoj i tehničkoj saradnji u oblasti infrastrukture između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine piše: "Na uvoz i promet dobara i usluga za sprovođenje projekata saobraćajne infrastrukture za izvršenje sporazuma, ugovora, programa i projekata sačinjenih u skladu sa članom 4 Sporazuma, na teritoriji Republike Srbije ne plaća se carina i porez na dodatu vrednost (PDV) a u vezi sa izvršenjem tih sporazuma, ugovora, programa i projekata od strane izvođača radova", Prilog 13.

Ugovor o realizaciji Prve faze paket-projekta za revitalizaciju termoelektrane Kostolac B, ukupne vrednosti 334,63 miliona USD potpisan je upravo na osnovu Sporazuma o strateškom partnerstvu i Sporazuma o poslovnoj saradnji u oblasti infrastrukture između Kine i Srbije (avgusta 2009. godine). Realizacijom Prve faze projekta Kostolac B predviđena je izgradnja i infrastrukturnih objekata - pristaništa na Dunavu i železničke infrastrukture. Tako da Aneks br. 2 Sporazuma o ekonomskoj i tehničkoj saradnji u oblasti infrastrukture između Vlade Republike Srbije i Vlade Narodne Republike Kine može da se primeni i na infrastrukturne objekte koji će se graditi u okviru Prve faze projekta Kostolac B, što jeste vid državne podrške PD TE-KO Kostolac.

Zaključak

Na osnovu prikupljenih podataka i dokumenata u okviru ovog istraživanja, može se reći da je Republika Srbija PD TE-KO Kostolac od 2006. godine do danas podržavala na nekoliko načina.

Potpisivanje ugovora o zajmu za kredit za povlašćenog kupca za Prvu fazu paket projekta "Kostolac B power plant" projects između Vlade Srbije kao zajmoprimca i kineske Export - Import banke (Eksim banke) kao zajmodavca u iznosu od 293 miliona USD (Prilog 9, Prilog 10). Ukupna vrednost radova u ovoj fazi je 334,63 miliona USD a 85 odsto vrednosti 293 miliona USD će finansirati kineska Eksim banka. Po ugovoru koji je potpisala sa Eksim bankom Vlada Srbije je zajmoprimac i zadužena je za vraćanje kredita i kamata dok je krajnji korisnik kredita PD TE-KO Kostolac.

Sklapanje Ugovora o izgradnji trećeg bloka termoelektrane Kostolac B snage 350 megavata i proširenju Površinskog kopa Drmno (u okviru PD TE-KO Kostolac) u iznosu od 715,6 miliona USD (Prilog 11). Vlada Srbije u budžetu za 2014. godinu rezervisala je sredstva za garanciju za kredit za PD TE-KO Kostolac u inosu od 715.206.000 USD.

Oslobađanje od plaćanja PDV-a i carine za uvoz i promet dobara i usluga za sprovođenje infrastrukturnih projekata u okviru Prve faze projekta Kostolac B (Prilog 12, Prilog 13).

Ukupna vrednost dva infrastrukturna projekta je 37,82 miliona USD (izgradnja pristaništva na Dunavu u vrednosti od 15,86 miliona dolara i izgradnja železničke infrastrukture vrednosti 21,96 miliona dolara).

Izvor: CRTA.rs